

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 1 / 11

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

31 серпня 2023 р., протокол № 11

Богова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

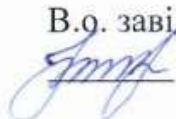
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»
освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра психології та соціального забезпечення

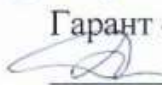
Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального
забезпечення

28 серпня 2023 р., протокол № 7

В.о. завідувача кафедри

 Марина ОКСЮТОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми

 Дмитро МЕЛЬНИЧУК

Розробник: доктор економічних наук, професор, професор кафедри психології
та соціального забезпечення МЕЛЬНИЧУК Дмитро

Житомир
2023-2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 2 / 11

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 23 «Соціальна робота»	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність: 232 «Соціальне забезпечення»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,63	Освітній ступінь: «бакалавр»	Лекції
		32 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
		42 год.
Індивідуальні завдання		
Вид контролю: екзамен		

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 3 / 11

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає в отриманні студентами системних знань з об'єктивних закономірностей, умов, процесів і особливостей людського розвитку, а також набуття навичок їх практичного використання; забезпеченні науково-інформаційної основи для формування широко освічених і соціально активних фахівців, які усвідомлюють своє місце у сучасному суспільстві та здатних діяти соціально відповідально, бути готовими до реалізації завдань людського розвитку, а також визначати можливості щодо вирішення проблем людського розвитку в Україні.

Завдання навчальної дисципліни:

- сприяння формуванню соціально-орієнтованого професійного світогляду майбутнього фахівця;
- забезпечення фундаментальної та практично-предметної підготовки шляхом опанування надбань світової наукової думки;
- формування у студентів знань про поняття та категорії людського розвитку, механізми забезпечення людського розвитку в Україні та світі;
- набуття студентами навичок та вмінь самостійно аналізувати процеси людського розвитку на державному та регіональному рівнях;
- критичне осмислення вітчизняного і закордонного досвіду у сфері людського розвитку: здоров'я, тривалість життя населення, освіта, культура, інтелектуальний потенціал, рівень життя, нерівність, проблеми гендерної диференціації та ін;
- формування відповідального ставлення студентів до власного людського капіталу та забезпечення саморозвитку.

Відповідно до змісту освітньо-професійної програми, опанування навчальної дисципліни «Людський розвиток» забезпечуватиме формування інтегральної компетентності, а також загальних (ЗК) та спеціальних компетентностей (СК).

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі соціального забезпечення, що передбачає застосування теорій та методів соціальної політики і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 4 / 11

СК13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

СК14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення»:

РН2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

РН7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

РН10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.

РН17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.

РН20. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи людського розвитку

Тема 1. Теоретичні основи розвитку

1. Системний підхід у суспільстві. Склад системи. Управління системою.
2. Розвиток. Синергетика. Економічний розвиток у світовому контексті.
3. Умови прогресивного розвитку динамічних систем.

Тема 2. Історичні аспекти усвідомлення проблеми людського розвитку у суспільстві

1. Вихідні положення до людського розвитку суспільства.
2. Генеза людського розвитку.
3. Сучасні загальносвітові проблеми розвитку людства.

Тема 3. Науково-методичні основи людського розвитку

1. Формування людського потенціалу людини.
2. Вплив людського розвитку на суспільство.
3. Людський розвиток і кризові явища в економіці.

Тема 4. Теорія людського капіталу

1. Зміст концепції людського капіталу.
2. Інвестиції у людський капітал.
3. Інвестування людського капіталу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 5 / 11

Змістовий модуль 2. Перспективні форми людського розвитку

Тема 5. Світовий вимір динаміки людського розвитку

1. Соціалізаційні зрушення у вимірі людського капіталу.
2. Концептуальні підходи до визначення людського розвитку.
3. Показники людського розвитку.

Тема 6. Соціально-економічні чинники впливу на людський розвиток

1. Роль здоров'я і тривалості життя у формуванні людського розвитку.
2. Освіта, культура та інтелектуальний потенціал як провідні чинники людського розвитку.
3. Взаємозв'язок економічного зростання, зайнятості та людського розвитку.

Тема 7. Напрями активізації людського розвитку в Україні

1. Заходи щодо активізації розвитку людських ресурсів в Україні.
2. Форми інвестування людського розвитку.
3. Мотивація та стимулювання розвитку людських ресурсів.

Тема 8. Саморозвиток людських ресурсів

1. Роль саморозвитку у формуванні трудового потенціалу.
2. Становлення і розвиток теорії та практики самоменеджменту.
3. Забезпечення сталого розвитку ринку праці України шляхом сприяння саморозвитку населення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 6 / 11

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи людського розвитку				
Тема 1. Теоретичні основи розвитку	10	4	2	4
Тема 2. Історичні аспекти усвідомлення проблеми людського розвитку у суспільстві	10	4	2	4
Тема 3. Науково-методичні основи людського розвитку	12	4	2	6
Тема 4. Теорія людського капіталу	11	4	1	6
Модульна контрольна робота № 1	1	X	1	X
Разом за змістовим модулем 1	44	16	8	20
Змістовий модуль 2. Перспективні форми людського розвитку				
Тема 5. Світовий вимір динаміки людського розвитку	12	4	2	6
Тема 6. Соціально-економічні чинники впливу на людський розвиток	10	4	2	4
Тема 7. Напрями активізації людського розвитку в Україні	12	4	2	6
Тема 8. Саморозвиток людських ресурсів	11	4	1	6
Модульна контрольна робота № 2	1	X	1	X
Разом за змістовим модулем 2	46	16	8	22
Усього годин	90	32	16	42

5. Тематики практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи розвитку	2
2	Тема 2. Історичні аспекти усвідомлення проблеми людського розвитку у суспільстві	2
3	Тема 3. Науково-методичні основи людського розвитку	2
4	Тема 4. Теорія людського капіталу	1
	МКР № 1	1
5	Тема 5. Світовий вимір динаміки людського розвитку	2
6	Тема 6. Соціально-економічні чинники впливу на людський розвиток	2
7	Тема 7. Напрями активізації людського розвитку в Україні	2
8	Тема 8. Саморозвиток людських ресурсів	1
	МКР № 2	1
Разом		16

6. Завдання для самостійної роботи

Передбачається, що в період вивчення дисципліни студент самостійно опрацює теоретичні основи прослуханого лекційного матеріалу, вивчає окремі питання, що передбачені для самостійного опрацювання, поглиблено вивчає літературу на задану тему та здійснює пошук додаткової інформації, готується до виступу на семінарських заняттях та до практичних занять, систематизує вивчений матеріал перед іспитом, опрацює та готує огляд

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 7 / 11

опублікованих у фахових та інших виданнях статей, здійснює переклад іноземних джерел встановленої тематики, готує та оформлює схеми, таблиці тощо.

Частка самостійної та індивідуальної роботи при вивченні навчальної дисципліни складає 47 %.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи розвитку	4
2	Тема 2. Історичні аспекти усвідомлення проблеми людського розвитку у суспільстві	4
3	Тема 3. Науково-методичні основи людського розвитку	6
4	Тема 4. Теорія людського капіталу	6
5	Тема 5. Світовий вимір динаміки людського розвитку	6
6	Тема 6. Соціально-економічні чинники впливу на людський розвиток	4
7	Тема 7. Напрями активізації людського розвитку в Україні	6
8	Тема 8. Саморозвиток людських ресурсів	6
Разом		42

7. Індивідуальні завдання

1. Формування словника термінів з питань людського розвитку.

2. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання спрямоване на закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок з дисципліни «Людський розвиток». Завдання виконується протягом опрацювання тем змістовного модуля 1 та 2.

Зміст індивідуального науково-дослідного завдання полягає у проведенні поглибленого дослідження за обраною темою, узагальненні його результатів та їх оформленні у вигляді презентації, а також у захисті з демонстрацією за допомогою мультимедійних засобів.

Тематика науково-дослідного завдання стосується найбільш актуальних питань людського розвитку в Україні та світі та сприяє набуттю практичних навичок узагальнення, систематизації інформації, аналізу статистичних даних та формування висновків за результатами проведених робіт.

Теми рефератів:

1. Людський капіталу як чинник соціально-економічного розвитку.
2. Спільне і відмінне концепцій людського розвитку та людського капіталу.
3. Створення ПРООН організаційних рамок для політики людського розвитку в усьому світі
4. Способи оптимізації зв'язку між економічним зростанням та людським розвитком
5. Методологія розрахунку Індексу людського розвитку (ІЛР), запропонована ПРООН.
6. Національна методика побудови Індексу людського розвитку.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 8 / 11

7. Соціально-економічні детермінанти погіршення стану здоров'я населення.

8. Напрями поліпшення рівня здоров'я в Україні.

9. Забезпечення зайнятості як сполучна ланка між досягненням економічного зростання і створенням можливостей для розвитку людини.

10. Поняття добробуту в концепції людського розвитку.

11. Економічна нерівність і можливості людського розвитку.

12. Бідність як головна перешкода людському розвитку.

13. Державна політика подолання бідності.

14. Гендерний розвиток у контексті концепції людського розвитку.

15. Вирішальна роль нематеріальних чинників економічного зростання в суспільному прогресі.

8. Методи навчання

Для досягнення мети викладання дисципліни «Людський розвиток» необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота студентів у формах: лекції, практичні заняття, семінарські заняття, консультації, самостійна робота.

Заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – проблемних лекцій та лекцій-диспутів; практичних занять – з використанням інтерактивних методів: бесіда, дискусія, проектна діяльність та робота в малих групах. На практичному занятті студенти презентують конкретну проблему, вчать дискутувати, аргументовано доводити свою точку зору; об'єктивно оцінювати власні знання й уміння.

Представлення результатів самостійної роботи студенти здійснюють за допомогою мультимедійних засобів, виконуючи презентації та інші види завдань, що дозволяють не лише закріпити знання, а й сформувати практичні навички пошуку й обробки інформації, визначення проблемного питання та шляхів його вирішення.

9. Методи контролю

Контроль складається з поточного контролю виконання студентами самостійної роботи та модульного контролю, контролю виконання індивідуальних завдань та семестрового контролю.

Модульний контроль здійснюється шляхом перевірки графіку відвідування студентами лекційних та практичних занять та опрацювання відповідного матеріалу (у випадку пропуску занять), перевірки домашніх завдань, усного та письмового опитування і завершується написанням модульної контрольної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 9 / 11

Критерії оцінювання модульного контролю*

Форма контролю	Максимальна кількість балів
Всього за блок змістовних модулів 1	40
– перевірка домашніх завдань	4
– оцінювання відвідування	4
– усні опитування	6
– письмові опитування	6
Модульна контрольна робота № 1	20
Всього за блок змістовних модулів 2	40
– перевірка домашніх завдань	4
– оцінювання відвідування	4
– усні опитування	6
– письмові опитування	6
Модульна контрольна робота № 2	20

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Правильна відповідь на тестові завдання	0,5 балів
Кількість тестових завдань	40
Максимальна кількість балів	20

Семестровий контроль здійснюється шляхом складання екзамену.

1. Оцінювання якості засвоєння дисципліни за всіма видами навчальних занять проводиться без участі студента на підставі усіх попередніх модульних контролів, що передбачені навчальним планом шляхом визначення середньозваженого балу (округленого до сотих) результатів модульних контролів.

2. Загальна кількість балів та результати семестрового контролю доводяться до відома студента. При проведенні підсумків семестрового контролю необхідно враховувати наступне:

– у разі, якщо студент погоджується з результатом контролю, відповідна кількість балів та оцінка (за національною шкалою та шкалою ECTS) виставляються у відомість;

– у разі, якщо студент отримав від 0 до 59 балів, то у відомість за національною шкалою виставляється оцінка “незадовільно” (“F” та “FX” відповідно до шкали ECTS);

– у разі, якщо студент, який отримав позитивну оцінку за результатами модульного контролю, має бажання підвищити результати семестрового контролю, то він складає екзамен зі всього курсу під час сесії (за розкладом), результати якого виставляються у відомість.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 11

Шкала оцінювання

За шкалою	Бали	Екзамен
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	74-81	
D	64-73	
E	60-63	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно
F	0-34	

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота										Інд. завд.	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	МКР 1	T5	T6	T7	T8	МКР 2	20	100
5	5	5	5	20	5	5	5	5	20		

11. Рекомендована література

Базова література:

1. Доповідь про стан людського розвитку – 2019 Україна. URL: <https://ukraine.un.org/uk/49976-доповідь-про-стан-людського-розвитку---2019-україна>

2. Людський капітал в інноваціях, адаптації, потенціалі макро- та мікрорівня: монографія / за ред. М.М. Шкільняка, Д. Павліщи, А.М. Турила. Тернопіль: Крок, 2022. 609 с.

3. Людський розвиток в Україні. Оцінка та прогноз рівня життя населення: кол. моногр. / за ред. Е.М. Лібанової; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2019. 270 с.

4. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О. І. Цимбал ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ : Академперіодика, 2021. 210 с.

5. Пищуліна О., Юрочко Т., Міщенко М., Жаліло Я. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ: монографія. К.: Заповіт, 2018. 367 с.

6. Соціальна економіка: навчальний посібник / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.

7. Human Development Report 2021-2022. URL: https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22pdf_1.pdf

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК16- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 11

Додаткові джерела:

1. Оцінка ефективності програм соціальної підтримки за даними спеціального опитування населення / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Заяць В.С., Когатько Ю.Л., Васильєв О.А. Реут А.Г., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2020. URL: https://www.idss.org.ua/arhiv/mono_rate.pdf.

2. Соціальне відторгнення, нерівність та бідність дітей / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Васильєв О.А., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2021/ URL: [https://www.idss.org.ua/arhiv/Монографія_БІДНІСТЬ_ДІТЕЙ%20\(PDF\).pdf](https://www.idss.org.ua/arhiv/Монографія_БІДНІСТЬ_ДІТЕЙ%20(PDF).pdf)

3. Якість життя населення України та перші наслідки війни / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Крикун О.І., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім.М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023. URL: https://www.idss.org.ua/arhiv/Монографія_якість.pdf.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. United Nations Development Programme. URL: <https://hdr.undp.org>
2. United Nations in Ukraine. URL: <https://ukraine.un.org/en>
1. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
4. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
5. База нормативних актів України. URL: <http://zakon.nau.ua>
6. Українське законодавство та правові інформаційні. URL: <http://www.liga.net>
7. Національна бібліотека ім. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>